

ראיון עם מגורש: "אני נודד ממקום למקום!" למזלי, לא התחנת!

תרן בין הישראלים למסטיני

אין מה להכות יותר. יש רק פיתרון אחד: אנונימוס מדינה בגדה ובעוה, שתקום תחת ועידה בינלאומית. כל העולם כבר הסכים לזה.

אבל אם תהיה מדינה רק בגדה המערבית ובעוה, אתה לא תוכל לחזור לאברשורשה, כי הכפר נמצא מן העבר השני של הקו הירוק, בתוך תחומי מדינת ישראל.

ברור שהבעיה תמשיך להתקיים. אבל כשתהיה לנו מדינה, נהיה יותר רגועים. ברור שגם כשתהיה מדינה לא כל הפלסטינים יבואו לגור בה, אבל יהיה לנו דגל משלנו ודרכון משלנו.

אם תהיה מדינה פלסטינית

יש לך מי שמסחה?

למרבית המול, לא הספקתי להתחנן. שמתו לב שרבים מן המגורשים ורבים מאזרחי אש"ף אינם נשואים. זו מדינת?

לא. למרבה הצער עוד לא פגשתי את האשה המתאימה. דווקא יש מדינת להתחנן ולהקים מישפחה, ולהר ליד ילדים, כדי שנהיה יותר גדולים. אולי בגלל זה יש הרבה ביקורת עלי, כי אני לא נוטל חלק בצד הזה של המאבק.

מאיסה אתה, מרמאללה?
אני במקורי מכפר ליד רמלה, בשם אברשורשה. עד היום סירבתי לנסוע לשם לראות. אפילו בתל-אביב הייתי רק פעם אחת במשך 20 שנה.

בברונה?

תיקווה לחזור הביתה. אתה יודע שמשרד החוץ הישראלי הפיץ רשימה של מגורשים ופעילותם לפני הגירוש, ובי גם שמך מופיע ברשימה?
אני יודע, וזה שטויות. אני יכול לצטט את האלוף אורי אור, שחתם על צוהגירוש שלי. הוא אמר שאני לא סודריסט, ושמעולם לא הייתי מעורב בפעילות מינציעת. אז גם לפי ריכר ריהם אני לא סודריסט.

אם כך, למה גורשת?
כי דוברתי באופן פתוח, כי כתבתי בעיתון, והם מגרשים את אלה שקולם נשמע בקול גבוה יותר. אמרתי אז, ואני אומר גם עכשיו: אני מוכן לחזור לשם כדי שיערכו לי מישפט צבאי. אני רק רוצה ערכות שזה יהיה מישפט צדק, ואם יתברר שיש משוה קונקרטי נגדי, אני אחיה מוכן לשבת בכלא. אמרתי אז זה גם בבית המישפט לפני הגירוש שלי, אבל הם סירבו להעמיד אותי לדין.

אתה חבר סת"ח?
לא. בשנה האחרונה נרתי בגלות.

איסה?

ב"ד החודשים האחרונים, מאז הגירוש, נסעתי מוועידה להעידה, כדי להסביר את העניין הפלסטיני. אני לא חבר רישמי בפת"ח, אני עיתונאי שגורש והתומך באש"ף. המיר הייתי, אני עכשיו ותמיד אהיה פלסטיני לאומי, התומך באש"ף, הרוצה את זכויותיו כעם, והדורש את זכות ההגדרה העצמית.

במהלך התקופה, מאז הגירוש, קיבלתי הרבה הצעות מעיתונים ערביים לעבוד כשכילים, אבל סירבתי, כי אני מרגיש שאני יכול לעבוד רק כירושלים.

איסה אתה גר?
אני נוסע ממקום למקום, בין חברים. **עמדת איזה דרכון אתה מסתובב?**
כשגורשתי נשלחתי לאלג'יר, ושם נתנו לי דרכון אלג'ירי.

מדוע גורשת לאלג'יר?
רצו לגרש אותי לירדן, אבל היה לחץ של קבוצות ישראליות וקבוצות בינלאומיות, שאמרו שאם אגורש לירדן, זה יכול להיות סיכנת עברי.

ארבעת המגורשים האחרונים, הם קרובים, גורשו ללבנון. מדוע לא גירשו אותך לשם?
תשאל אותם.

אלג'יר יותר קלה מלבנון?
אני בגלות גם באירופה וגם בכל מדינה ערבית. זו לא המולדת שלי.

לאן תחזור אחרי שישתתים מיבצע ספינת השיבה?
הזמנתי לפאריס להשתתף בהפקת סרט על עצמי, ואני חוזר לשם, ומשם אמצא את דרכי הלאה.

אכרם הנייה גורש בדצמבר 1986. הוא הגיע לאתונה ביום השלישי עובר כשהכל חשבו שספינת השיבה תצא לדרך למחרת.

הנייה מונה כדובר הספינה, ובמהלך ימי ההמתנה הארוכים ניהל כמה וכמה שיחות עם עיתוני נאיש ועם האו"ם הרבים.

הנייה, גבה-קומה ורחב-כתף יים, בעל רעמת שיער כהה ועיניים שחורות, היה לבוש במיקסורן ובחולצה בהירה. עד לגירוש היה עורך העיתון "אלישע" בירושלים המיוחדת.

מישד החוץ הישראלי הפיץ באמצעות שגרירות ישראל באתונה, כתובה בעברית, של 27 נגורשיים. רק חלקם היו באותו הזמן באותו, היה חלקם היו אמורים להפליג בספינת השיבה.

על הנייה נאמר שם: "אכרם אבל סלאם הנייה: "היה עורך "אלישע", עיתון במימון סת"ח. גורש ב-26.12.85, בגין פעילות המ"ת (חתרנית מדינית) בכירה, במסגרת פת"ח ביו"ש. שימש כמתאם בין מעילי הפת"ח בשטחים ומתווך לפעולות בשטחים. מסית קיצוני נגד יש"ר."

ב"ח"ל התמנה לתפקיד בכיר בפת"ח, כמארגן מישלחות מחו"ל, הנתמכות או המוזמנות על-ידי פת"ח לישראל, כולל ביקורי מישלחות זרות במהלך החודשים האחרונים.

תפסתי את הנייה לשיחה ביום השבת, לפני שבועיים, כאשר האווירה מסביב היראתה שאין ספינה, וכי כל המיבצע עומד להידחות לפרק זמן בלתי-ידוע.

איך אתה מרגישה?
אני אופטימי יותר. יש לנו עוד שפנים ככוכב, ואנחנו נוציא אותם בכוא הזמן. ברור שהממשלה הישראליה הפעילה לחצים רבים, וגם אנשים נוספים הפריעו במיבצע, מהם התומכים בישראל.

אבל אני בטוח שנפליג בקרוב. אני מאמין שעוד יישמעו דברים טובים. האנשים שלנו חיכו 40 שנה כדי לחזור. או עוד כמה ימים זה אולי מתיש, אולי מתיש גם לאזרחים שנמצאים איתנו, אבל שווה לחכות.

אתה חושב שאולי כל המיבצע לא אורגן נכון?
אנחנו לא מדינה, אנחנו חיים בגלות. יש כרגע הרבה מדינות הפועלות נגדנו, כך שעשינו כמיטב יכולתנו. אני מאמין שעוד נתגבר על הקשיים.

הממשלה הישראלית כליך פוזחדת מהאנשים המאמינים בזכותם לחזור למולדתם. לנו אין נשק, יש לנו רק

של הבורק, ישבנו כבר של המלון וניהלנו שיחות ארוכות עם הפלסטינים.

קשרים מיוחדים התוו עם כמאל נמרי, איש בכיר בחזית העממית של ג'ורג' חבש.

לנמרי, כך נודע לנו, סיפורי חיים מיוחד במינו. כשהיה בן 21 גילה, לתדהמתו, שאמו יהודיה. אביו היה אז בכויית, כעבודה, ואמו נשארה עם ארבעה בנים בכיתם שכירו שלם המיורחית.

כאחד הימים, כך סיפר חברו, ישבה האמא עם בניה ושאלה אותם, ספק בצחוק, ספק רצינות, מה הם יעשו כאשר יגיעו לתל-אביב. הבנים לא היססו ואמרו מייד: "נזרוק את כל היהודים לים".

האמא לא נבהלה, והמשיכה ושאלה את הילדים מה הם יעשו עם המישפחה שלה. הבנים המשיכו באותו הטון ואמרו שלמישפחה שלה הם יעשו דברים יותר גרועים.

היתה שתיקה קצרה, הבנים עיכלו את מה ששמעו, ושאלו בתדהמה אם לאמם מישפחה יהודית. האמא נבהלה קצת ואמרה שכראי ישאלו את אביהם. הבנים היו סטרייט-בלונד ואמרו כי אביהם נמצא בכויית, וכי ישוה רק אחרי שנה. ואז סיפרה אימם את הסיפור.

היא סיפרה שנולדה בגרמניה למיש"פת קליינר. מישפחה אמידה. לימים הגיעה לארץ-ישראל ונשלחה לעבוד במישד-הטאבו בירושלים. גם אביו של כמאל, בן מישפחה מוסלמית אמידה מירושלים המיורחית, עבר במישד-הטאבו בירושלים. השניים נפגשו והתאהבו זה בזה.

כשהוריו לא באו להביא את כחבורה יהודית, נבהל האב ושלה את בנו לעוה, הרחק מההכות. הצעיר לא נרתע ולקח לעוה גם את אהובתו. שם הם נישאו בחשאי וגרו ברירה קטנה בעיר. כשהיתה אמו של כמאל בחודשי היונה האחרונים, הגיעו בני-מישפח"תה מתל-אביב וניסו להרוס את הכיתה על יושביו. המשימה נכשלה, אך יצרה קרע עמוק במישפחת קליינר.

כשמעם הס המוסלמי על ניסיון-ההתנכלות, החזיר את הווג הצעיר לירושלים.

המיקרה לא הוזכר עוד, וגם מוצאה היהודי של האם לא הוזכר עד שסיפרה ואת בעצמה לבניה.

במהלך השנים היוותה האם היהודייה-לשעבר רמות מרכזית בין תושבי ירושלים המיורחית. היא הירבתה לסעוד עניים ולעזור לנוקשים. מיש"פת נמרי היתה מיודת במיוחד עם מישפחת אל-חוסייני. אבי מישפחה זו, עבד אל-קאדר אל-חוסייני, דמות מפורסמת ביותר, נהרג בקרב על הקסטל במלחמת-העצמאות. הילדים היו מיורדים אלה עם אלה וכך גם האיותות.

פייצל אל-חוסייני, מנהל המרכז למחקר ערביים בירושלים המיורחית, יושב כרגע ככלא בתוקף צר מעצר מינהלי, ונחשב כאחת הדמויות הבולטות ביותר בגדה המערבית. סמוך למילחמת ששת הימים ב-1967, חלתה האם ונסעה לטיפולים באנגליה. היא סיימה את חייה בגר'מניה, ארץ-הולדתה.

מייד אחרי המלחמה נסע כמאל לפגוש את מישפחת אמו היהודיה בתל-

מגורש הנייה (במסיבת-עיתונאים) אבא ראה וקיבל התקף לב

נית תהיה מוכן לוותר על אבר שרשה?
עכשיו אני לא יכול אפילו שתהיה לי רמאללה. שלא לדבר על רמלה.

אתה חושב שפיתרון של שתי מדינות, זו לצד זו, הוא פיתרון אפשרי?
זה הפיתרון המעשי היחיד שיתכן.

אתה אופטימי?
אחרי התקוממות בשטחים הכבד שיש אני יותר אופטימי. אבל ארצות-הברית וישראל עדיין איתנות ברעתן נגד הרעיון.

דעת-הקהל בישראל לא יכולה לס"עון יותר שהאנשים לא יודעים מה שקורה בשטחים הכבושים. עכשיו הם יכולים אפילו לגעת בדם של הילדים והנשים שלנו, הנזרמים שם, ואף אחד לא יכול לומר שזה לא קיים.

לכן יש רק פיתרון אחד והוא הגדרה עצמית, מדינה פלסטינית והכרה באש"ף.

בטח בכוננו למרות שהייתי כמע"צ צרעיר במשך שנתיים וחצי, אבל גם כירושלים לא הרביתי להסתובב, כי זו הרגשה לאנעמימה שככל פינת-רחוב וצוירים אותך חיליים ושואלים שאלות ומבקשים לראות תעודות.

יש לי בראש תמונה של הכפר שלנו, אברשורשה. זו תמונה רימונית, מכיוון שאני נולדתי ברמאללה, ולכן אני מסרב לנסוע לשם ולראות, כדי לא לקלקל את התמונה שיש לי בדימון.

אבא שלי נסע לשם אחרי מילחמת 1967, ומצא חורבות. הוא חזר וקיבל התקפת-לב, ומאז לא חזר לשם. אני מעדיף לשמור את התמונה בראש, ולא לראות את המציאות.

איך אתה רואה את המיר?
"הכפר אברשורשה, על גבעה גבוהה ליד כבש-ירושלים, נכבש במלחמת-העצמאות על-ידי חטיבת גבעתי."

קידר ועם נחמן פרקש. הוא דובר עברית רוטה, שאת רובה רכש בת-קופת-מסרו הארוכה.

לימים שימש כמאל כנציג אירגונו של תבש באלג'יר, ושהה בה במשך חמש שנים. כיום הוא יושב בסוריה. במהלך השנים הספיק ללמוד הנרס"א, והוא משמש כיו"ר איגוד הנרס"א הנרסים הפלסטיניים.

אחיו של כמאל נמרי הוא רופא, ומשמש כמנהל בית-החולים אל מוסקאד בירושלים המיורחית.

קול-פלסטיני

בחברת-הכנסת גאולה כהן. כהן מרבה לצעוק ככנסת לעבר אנשי-השמאל: "אש"ף! אש"ף!" כשהכבתי סביבי בא-נשים שישבו צופים ליד השולחנות, חשבת: הרי כאן כולם אש"ף!

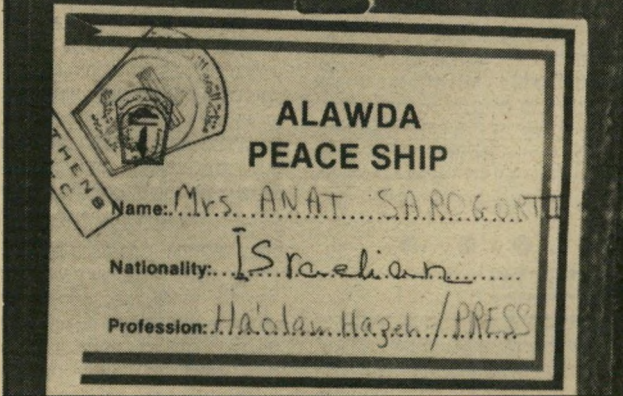
כל מי שריבתי איתם מבין המיר גורשים הענייני, מעבר לעניינים פוליטיים ולשיחות על נושאים שברומו של עולם, כסיפורי-רכילות שונים, כמידע על מכרים משותפים, כנעשה בישראל ובשטחים הכבושים.

שיחות אלו תוך הלילה ניהלתי גם עם יוסף חסן, כתב ושרדו בכיר ברדיר אש"ף. רדיו אש"ף משרד ממקומות שונים במרחב, כשעות שונות. התחנה הראשית נמצאת בכגראד, שבצ'כיה. היא משרתת כמשך שעותיים ככל ערב, מן השעה 7 וחצי ועד 9 וחצי. (המשך בעמוד 42)

שנה אחרי המלחמה נעצר כמאל והורשע בסיוע לרצח ערבי, תושב הכפר אברגוש ליד ירושלים. לפי הסיפורים, התארגנה חולייה, שמטרתה היתה לרצוח תושב כאברגוש, ששיתף פעולה עם ישראל. בגלל סיבוכים בכיבוע נהרג השומר במקום.

כמאל, לפי הסיפור, הואשם בכך שסייע לחולייה. חברו טוענים כי רק נתן מחסה לאחד מחברי-החולייה, שהיה ידיד נדון למאסר ממושך, אך שוחרר מן הכלא ב-1979, במסגרת עיסקת חילופי-שבויים, ואז גם גורש מן הארץ.

כמאל בילה גם עם אסירים מפור"סמים ביותר, בין השאר עם מוטלה

תג-הזהרה של פרגוסטי שמירה צמודה